

УДК 342.12

Іщук С. І.

*канд. юрид. наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Національного університету «Острозька академія»*

ПРАВО НА ГРОМАДЯНСЬКИЙ ПРОТЕСТ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність проблеми. Окрім правових механізмів взаємодії громадянського суспільства та державної влади, які сформовані на основі статті 38 Конституції України та деталізують передбачене Основним Законом право на участь в управлінні державою, важливим інструментом взаємодії влади та громадянського суспільства є право на громадянський протест. Мирні форми протесту громадян, що спрямовані проти неправових дій чинної влади і мають превентивний характер є одним із механізмів запобігання процесу делегітимації державної влади. Акції громадянської протесту виступають не частим, але звичним явищем для сучасної конституційної держави, поряд із виборами, референдумом, вони є однією з форм безпосередньої демократії. Громадянський протест – це публічна, ненасильницька, свідома політична діяльність, яка, однак, спрямована проти нелегітимних дій та актів державної влади і здійснюється, як правило, з метою змін у законодавстві чи в політиці державної влади. Колективні суб'єкти як учасники громадянського протесту апелюють до принципів конституційної демократії, до ідеї

© Іщук С. І., 2019

© Національний університет «Острозька академія», 2019

-
- Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні / С. І. Іщук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2019. – № 2(20) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19isizvu.pdf>.

фундаментальних прав та свобод чи демократичної легітимності. Громадянський протест є засобом встановлення зв'язків між громадянським та політичним суспільством в умовах безрезультатного використання всіх інших засобів впливу першого на друге. Акції громадянської протесту посідають проміжне становище між конституційними формами політичної діяльності, з одного боку, і повстанням чи революцією – з іншого. Їх можна вважати крайньою, але в більшості випадків прийнятною формою протесту в рамках всього діапазону політичних методів, що використовуються у конституційних державах [1, с. 236].

Конституцією України передбачено мирні форми реалізації права на громадянський протест. Це, зокрема, стаття 39 Конституції, яка надає громадянам право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, та стаття 44, яка закріплює за громадянами право на страйк для захисту своїх економічних та соціальних інтересів. Якщо право на страйк знайшло свою конкретизацію у спеціальному законі (Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 3 березня 1998 року), то право на мирні збори на сьогодні є законодавчо не врегульованим.

Рішення Конституційного Суду України від 8 вересня 2016 року №6-рп/2016 (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій) додатково актуалізувало дискусію стосовно необхідності прийняття спеціального закону у сфері реалізації свободи мирних зібрань. З однієї сторони базове конституційно-правове регулювання права на мирні зібрання потребує чітких концептуальних напрямів подальшої деталізації, і відповідно

▪ Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні / С. І. Іщук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2019. – № 2(20) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19isizvu.pdf>.

демократичних руху європейському напрямку окрім загальної норми Основного закону потребує чіткої процедури. Альтернативою такого твердження слугує ідея про те, що в сучасних умовах державотворення норми статті 39 Конституції України цілком достатньо для реалізації права на свободу мирних зібрань, а тому немає необхідності деталізувати механізм мирних зібрань у спеціальному акті. В цьому контексті варто навести позицію Європейського суду з прав людини щодо концептуального врегулювання цього права. У Рішенні по справі «Веренцов проти України» Суд вказав, що свободу мирних зібрань слід забезпечити конституційними гарантіями, які повинні передбачати, як мінімум, наявність права і зобов'язання щодо його захисту. Крім того, в конституції слід передбачити положення, що гарантує справедливість процедур визначення встановлених в них прав. Разом з тим, в положеннях конституції неможливо передбачити конкретні деталі або процедури, внаслідок чого загальні положення конституції відкривають можливості для зловживання і надають владі невинуватно широку свободу дій [2].

Питання про спосіб правового забезпечення свободи мирних зібрань

Першим аспектом реалізації передбаченого статтею 39 Конституції України права є визначення питання про те, в який спосіб повинен бути визначений механізм реалізації конституційного права на мирні збори. Норма частини другої статті 39 Конституції України передбачає, що обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом «відповідно до закону» і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку – з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей. Необхідність законодавчого регулювання механізму реалізації та обмеження права на мирні збори підтвердив також і Конституційний Суд

▪ Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні / С. І. Іщук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2019. – № 2(20) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19isizvu.pdf>.

України у Рішенні від 19 квітня 2001 року № 4-РП/2001 (справа щодо завчасного сповіщення про мирні зібрання). У мотивувальній частині вказаного Рішення Суд чітко вказав на спосіб деталізації права на мирні збори: «Виходячи з положень пункту 1 частини першої статті 92 Конституції України про те, що виключно законами визначаються права і свободи людини і громадянина та гарантії цих прав і свобод і що лише судом відповідно до закону може встановлюватись обмеження щодо реалізації права громадян на проведення масових зібрань (частина друга статті 39), Конституційний Суд України дійшов висновку, що визначення строків завчасного сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування з урахуванням особливостей мирних зібрань, їх форм, масовості, місця і часу проведення тощо є **предметом законодавчого регулювання**» [3].

Іншим аспектом правила про законодавчий предмет регулювання свободи мирних зібрань в Україні є питання про можливість органів місцевого самоврядування в межах власних повноважень встановлювати механізми реалізації передбачено статтею 39 Конституції права, оскільки непоодинокими є випадки, коли органи місцевого самоврядування приймають рішення, якими затверджують порядок проведення мирних зібрань та території відповідної громади.

Відповідь на це питання можливо отримати із судової практики, оскільки у 2012 році було прийняте судове рішення, яке, на наш погляд, є показовим прикладом застосування правила про законодавчий предмет свободи мирних зібрань. Так, у справі за позовом прокурора міста Херсона до Херсонської міської ради про визнання нечинним підпунктів рішення ради № 1140 від 24 березня 2006 року «Про затвердження порядку організації та проведення в місті Херсоні зборів, мітингів, походів і демонстрацій» Херсонським окружним адміністративним судом було

▪ Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні / С. І. Іщук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2019. – № 2(20) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19isizvu.pdf>.

винесено Постанову від 18 вересня 2012 року (набрала законної сили), якою визнано незаконним та таким, що не відповідає Конституції України зазначене рішення ради [4].

У мотивувальній частині вказаного судового рішення Судом зазначено, що оскільки порядок здійснення права на свободу мітингів, демонстрацій і мирних зборів та порядок і підстави обмеження цього права законами України не врегульовано, у міськради не було передбачених частиною 2 статті 39 Конституції України та частиною 2 статті 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод підстав для втручання в права, гарантовані цими нормами. У розумінні статті 22 Конституції України прийняття спірного Порядку є обмеженням прав громадян, оскільки даний Порядок вказує на бажаний характер поведінки особи й уповноважує її діяти певним чином, зокрема утриматись від проведення масових зібрань в одних визначених рішеннями місцях і вжити заходів до їх проведення в інших визначених рішеннями місцях.

Ініціатива органів місцевого самоврядування на регулювання права на мирні зібрання, та встановлення обмеження такого права виходячи з аналізу змісту норм статей 22, 39 Конституції України є нічим іншим як звуженням змісту та обсягу прав і свобод, головним елементом яких є можливість особи діяти певним чином або утриматися від певних дій задля задоволення певних потреб та інтересів, застосовуючи з цією метою певні форми і засоби діяльності. Саме тому обмеження змісту прав і свобод, зокрема шляхом зменшення часу чи місця реалізації права на свободу мирних зібрань, яке не передбачено законом, у розумінні статті 22 Конституції України є обмеженням прав і свобод, гарантованих Конституцією України.

Наявність у системі законодавства України спеціального акта про свободу мирних зібрань

-
- Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні / С. І. Іщук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2019. – № 2(20) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19isizvu.pdf>.

За часів незалежності, незважаючи на численні законодавчі ініціативи, в Україні не було прийнято закону, який би визначав механізм реалізації передбаченого статтею 39 Конституції України права. Питання мирних зібрань було врегульовано лише стосовно окремого виду таких зібрань – релігійних зібрань (публічні богослужіння, релігійні обряди, церемонії та процесії) на підставі статті 21 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації».

Формально до чинного законодавства України у сфері свободи мирних зібрань відносився Указ Президії Верховної Ради СРСР від 28 липня 1988 року № 9306-ХІ «Про порядок організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій в СРСР», що застосовувався відповідно до Постанови Верховної Ради України від 12 вересня 1991 року № 1545-ХІІ «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР».

У Рішенні від 8 вересня 2016 року № 6-рп/2016 Конституційний Суд України офіційно розставив акценти у питанні правового регулювання свободи мирних зібрань на момент прийняття вказаного рішення. По-перше, Суд визнав неконституційними положення частини п'ятої статті 21 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23 квітня 1991 року. На підставі системного аналізу норм Основного Закону України Конституційний Суд України вважає, що право на свободу світогляду та віросповідання може бути реалізоване, зокрема, у формі проведення богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій. У разі якщо такі заходи відбуваються публічно та мають мирний характер, на них мають поширюватися вимоги статті 39 Конституції України, у тому числі щодо завчасного сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про їх проведення. По-друге, визнано неконституційним Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про порядок організації і проведення

▪ Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні / С. І. Іщук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2019. – № 2(20) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19isizvu.pdf>.

зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій в СРСР» від 28 липня 1988 року, як такий, що суперечить нормам статті 39 Конституції України та передбачає порядок проведення громадянами мирних зібрань лише за умови отримання дозволу відповідного органу державної влади чи органу місцевого самоврядування.

Можливо найважливіший аргумент про неможливість застосування Указу Президії Верховної Ради СРСР від 28 липня 1988 року № 9306-ХІ – це правова позиція Європейського суду з прав людини щодо наявності спеціального закону, який передбачає можливість втручання у право. У згаданому Рішенні Європейського суду з прав людини по справі «Веренцов проти України» та у Рішенні по справі «Шмушкович проти України» Суд зазначив, що «за загальним визнанням, у Постанові українського парламенту про тимчасове застосування деяких законодавчих актів Радянського Союзу йдеться про тимчасове застосування радянського законодавства, і українським парламентом досі не було прийнято жодного закону, який регулював би порядок проведення мирних демонстрацій, хоча у статтях 39 і 92 Конституції чітко вимагається, щоб таку процедуру було встановлено законом українського парламенту. Хоча Суд визнає, що країна може потребувати деякого часу для створення власної законодавчої бази протягом перехідного періоду, він не може погодитися, що затримка більше, ніж на двадцять років є виправданою, особливо якщо під загрозою таке фундаментальне право, як свобода мирних зібрань. Отже, Суд робить висновок, що втручання у право заявника на свободу мирних зібрань не було передбачено законом» [2].

Щодо необхідності прийняття спеціального закону про свободу мирних зібрань

Питання правового регулювання свободи мирних зібрань в Україні отримало офіційну реакцію з боку Європейського суду з прав людини. У

▪ Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні / С. І. Ішук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2019. – № 2(20) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19isizvu.pdf>.

резолютивній частині Рішення по справі «Веренцов проти України» судом було застосовано статтю 46 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, норми якої покладають на державу-відповідача правове зобов'язання вжити під наглядом Комітету міністрів відповідні загальні і/або окремі заходи щодо забезпечення прав заявника, які, на думку Суду, були порушені. Такі заходи також повинні бути вжиті у відношенні інших осіб, що перебувають у становищі заявника, зокрема, шляхом вирішення проблем, які привели до таких висновків суду. Як вказано у Розділі VI Рішення теоретично не Суд повинен визначати, які заходи правового захисту повинна вжити держава-відповідач прийняти у відповідності зі своїми зобов'язаннями за статтею 46 Конвенції. Тим не менше, Суд зацікавлений у сприянні швидкому та ефективному усуненню недоліків, знайдених у національній системі захисту прав людини.

У вказаній справі Європейський суд установив порушення статей 11 і 7 Конвенції, що впливають із прогалин у законодавстві, що стосується свободи зібрань, які залишаються в українській правовій системі протягом понад двох десятиліть. При виявленні недоліків у національній правовій системі, практика Суду полягає у тому, щоб визначити їх джерело з метою надання допомоги Договірним Державам у пошуку підходящого рішення і Комітету міністрів при здійсненні нагляду за виконанням постанов. Беручи до уваги структурну природу проблеми, розкритої у цій справі, Суд підкреслив необхідність термінових конкретних реформ у законодавстві України та адміністративній практиці з метою приведення цього законодавства та практики у відповідність з висновками Суду у цій постанові і забезпечення їх відповідності вимогам статей 7 та 11 Конвенції [2].

У Окремій думці судді *ad hoc* С. Шевчука до Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Шмушкович проти України» висловлені

▪ Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні / С. І. Іщук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2019. – № 2(20) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19isizvu.pdf>.

аргументи щодо некоректної позиції Суду стосовно застосування до України статті 46 Конвенції у питанні забезпечення свободи мирних зібрань. Так зокрема С. Шевчуком вказується, що Суд мав би зупинитися на тому етапі, коли він встановив, що порушення права заявника на свободу мирних зібрань не було передбачено законом, а не робити за національний законодавчий орган політичний вибір щодо необхідності спеціального закону про мирні зібрання, що не є належним виконанням судової функції Суду. Окрім того, у Окремій думці звертається увага Суду на те, що Конституція України не вимагає, щоб право на мирні зібрання залежало від запровадження закону, який би врегулював це право. Стверджувати протилежне означає визнання старої позитивістської ідеї про те, що положення Конституції щодо прав людини і основоположних свобод не мають прямої дії та вимагають ухвалення законів, які «активують» відповідні права [5].

На наш погляд, дискусія щодо необхідності прийняття спеціального закону у сфері свободи мирних зібрань позбавлена практичного змісту, оскільки як відомо при розгляді справ Європейським судом з прав людини існує уніфікований підхід при оцінці порушення права на свободу зібрань. Такий підхід передбачає розгляд в сукупності трьох ознак обмеження досліджуваного права: 1) обмеження передбачені законом; 2) обмеження зумовлені законними цілями; 3) обмеження були необхідними в демократичному суспільстві для досягнення таких цілей. Саме наявність або відсутність усіх трьох вказаних критеріїв є підставою для невизнання / визнання порушення передбаченого статтею 11 Конвенції права. При цьому, слід зауважити, що практика Європейського суду з прав людини у справах про порушення права на свободу мирних зібрань свідчить, що встановлення невідповідності будь-якої із вказаних ознак є підставою для визнання порушення.

▪ Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні / С. І. Іщук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2019. – № 2(20) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19isizvu.pdf>.

Критерій «встановлене законом» стосовно обмеження права на свободу мирних зібрань означає не тільки те, що оскаржена міра повинна мати певну підставу у національному законодавстві, але також стосується якості відповідних положень законодавства, про що зазначалося вище. Стосовно цього критерію необхідно, на наш погляд, наголосити на єдиному – у згадуваних Рішеннях Європейського суду з прав людини щодо України Суд здійснив висновок про порушення права заявника на свободу мирних зібрань лише з огляду на єдину обставину: втручання у право не було передбачене законом. Дійшовши цього висновку, Суд не мав потреби встановлювати, чи були виконані дві інші вимоги (законна мета і необхідність втручання), встановлені пунктом 2 статті 11 Конвенції.

Висновки

Базове конституційне регулювання права на свободу мирних зібрань у Конституції разом із офіційним тлумаченням статті 39 Основного Закону зумовлює потребу у прийнятті спеціального закону про порядок організації та проведення мирних масових заходів та акцій, потреба в якому безпосередньо пов'язана з демократичними трансформаціями, які відбуваються в нашій країні і є умовою її інтеграції до загальноєвропейського правового простору. Оскільки особливістю регулювання сфери свободи зібрань є пошук балансу між забезпеченням свободи і порядку, відсутність спеціального законодавчого акту суттєво обмежує права та свободи громадян України і провокує порушення цих прав та свобод з боку державних органів, і, на жаль, в тому числі судових.

Правило про законодавчий предмет правового регулювання свободи мирних зібрань зумовлює кілька ключових висновків при визначенні правового механізму цього права та можливих його обмежень. По-перше, норми статті 39 Конституції України не можуть вважатися достатніми для повноцінної реалізації права на свободу мирних зібрань, оскільки в

▪ Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні / С. І. Іщук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2019. – № 2(20) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19isizvu.pdf>.

положеннях конституції неможливо передбачити конкретні деталі або процедури, внаслідок чого загальні положення основного закону відкривають можливості для зловживання і надають владі невинуватено широку свободу дій. По-друге, на сьогодні відсутній закон, яким визначені обмеження свободи мирних зібрань в контексті практики Європейського суду з прав людини. По-третє, виходячи із правила про законодавчий предмет правового регулювання, органи місцевого самоврядування до прийняття відповідного закону не мають права самостійно визначати порядок реалізації свободи мирних зібрань.

Перед вітчизняною правовою системою постає потреба при врегулюванні права на свободу мирних зібрань врахувати міжнародні стандарти у сфері захисту та реалізації цього права. Такі стандарти можливо об'єднати у наступні блоки: 1) питання щодо якості та необхідної спрямованості такого нормативного акта; 2) питання обмеження права на свободу мирних зібрань; 3) процесуальні питання, зокрема правило про попереднє повідомлення, особливості проведення одночасних зібрань та контрзібрань.

Список використаних джерел

1. Ковальчук В.Б., Іщук С.І. Правові засади взаємодії громадянського суспільства та державної влади в процесі демократичної легітимації: [монографія] / В.Б. Ковальчук, С.І. Іщук. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. – 268 с.
2. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Веренцов проти України» від 11 квітня 2013 року (Скарга № 20372/11)

▪ Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні / С. І. Іщук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2019. – № 2(20) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19isizvu.pdf>.

[Електронний ресурс] / Європейський суд з прав людини. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-118393>.

3. Рішення Конституційного Суду України від 19 квітня 2001 року № 4-РП/2001 (справа щодо завчасного сповіщення про мирні зібрання) // Офіційний вісник України. – 2003. – № 28. – Ст. 1379.

4. Постанова Херсонського окружного адміністративного суду від 18 вересня 2012 року по справі № 2-а-2651/12/2170 [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/26124845>

5. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Шмушкович проти України» від 14 листопада 2013 року (Заява № 3276/10) // Офіційний вісник України. – 2014. – № 54. – Ст. 1494

Іщук С. І.

Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні

У статті досліджено проблеми правового забезпечення права на мирні зібрання як однієї із мирних форм громадянського протесту. Актуальність такого дослідження зумовлена нещодавніми рішеннями Європейського суду з прав людини (у справах «Веренцов проти України» та «Шмушкович проти України»), а також Рішенням Конституційного Суду України від 8 вересня 2016 року № 6-рп/2016 (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій).

Ключові слова: громадянський протест, свобода мирних зібрань.

▪ Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні / С. І. Іщук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2019. – № 2(20) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19isizvu.pdf>.

Ishchuk S. I.

The Right To Civil Protest: Modern Problems of Legal Guarantees In Ukraine

The problems of enforcements rights to peaceful gathering as one of the peaceful forms of civil protest are investigated in the article. The relevance of this study due to recent decisions of the European court of human rights («Verencov against Ukraine and Shmushkovych V. Ukraine») and the decision of the constitutional Court of Ukraine from September 8, 2016 No. 6-RP/2016 (the case of advance notification of holding public divine services, religious rites, ceremonies and processions).

Peaceful forms of civil protest, which are directed to against the unlawful actions of the authorities and are preventive in nature is one of the mechanisms of interaction between state and civil society. The industrial action are not frequent, but common to modern constitutional state, along with the elections, a referendum, they are a form of direct democracy and a way of preventing the process of de-legitimization of state power.

The basic constitutional regulation of the right to freedom of peaceful gathering in the Constitution requires adoption of a special law on the procedure of organizing and conducting peaceful mass actions and campaigns, the need for which is directly connected with the democratic transformations that are happening in our country and is a prerequisite for its integration into the European legal space. The regulation of freedom for gathering is finding the balance between freedom and order, the absence of specific legislation significantly restricts the rights and freedoms of citizens of Ukraine and provoking violation of those rights and freedoms by state bodies, and, unfortunately, including the judiciary.

The legislative rule on the legal regulation of freedom for peaceful gathering determines several key insights for determining the legal mechanism

-
- Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні / С. І. Ішук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2019. – № 2(20) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19isizvu.pdf>.

of the right and its possible limitations. First, the provisions of article 39 of the Ukrainian Constitution cannot be considered adequate for the full realization of the right to freedom of peaceful assembly, since the constitution cannot provide for specific details or procedures, resulting in the General provisions of the basic law open to abuse and call the authorities unreasonably broad discretion. Second, there was no law defining restrictions on freedom of peaceful assembly in the context of the practice on the European court of human rights. Third, on the basis of legislative rules on the subject of legal regulation, the local authorities prior to the enactment of the law have no right to determine the order of realization to freedom of peaceful Assembly.

The domestic legal system has to settle on the right to freedom of peaceful gathering to consider international standards in the sphere of protection and implementation of this law. Such standards can be grouped into the following blocks: 1) questions regarding the quality and the required focus of this normative act; 2) the question of limit right to freedom of peaceful gathering; 3) procedural issues, in particular the rule of prior notification, peculiarities of conducting simultaneous meetings and counterparts.

Key words: civil protest, freedom of peaceful gathering.

▪ Право на громадянський протест: сучасні проблеми правового забезпечення в Україні / С. І. Іщук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2019. – № 2(20) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2019/n2/19isizvu.pdf>.